

Länsstyrelsen
Örebro län

Sture Marklund
Direkt: 019-193566
sture.marklund@t.lst.se
Fax: 019-193028

BESLUT
2002-09-13

Dnr. 5112-00087-2001

Enl sändlista

Länsstyrelsens i Örebro län beslut och föreskrifter angående utvidgning av naturreservatet Nalavibergs ekäng i Hallsbergs kommun

BESLUT

Det område som utgörs av del av fastigheterna Brobytorp 1:4 och Nalaviberg 5:5 i Viby socken i Hallsbergs kommun och som framgår av bifogat utdrag ur fastighetskartan, skall av skäl som närmare anges i detta beslut, särskilt skyddas på grund av dess betydelse för kännedomen om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) området som naturreservat.

Naturreservatet skall ingå i det av länsstyrelsen 2000-12-15, dnr 231-04325-2000, beslutade naturreservatet Nalavibergs ekäng.

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter (samt bestämmelser om förvaltningen) skall gälla beträffande området.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. göra åverkan på markytan
2. avsiktligt störa betesdjuren eller det naturliga djurlivet
3. medföra ej kopplad hund
4. plocka blommor eller vedlevande svampar eller på annat sätt genom plockning eller uppgrävning skada växtligheten
5. tälta

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar
4. Sändlista

6. göra upp eld
7. på ett störande sätt använda radio, bandspelare eller cd-spelare
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
9. anordna snitslade spår

Utan länsstyrelsens tillstånd är det vidare förbjudet att insamla insekter eller andra ryggradslösa djur.

Ovanstående bestämmelser skall inte utgöra hinder för utförandet av miljöövervakning eller naturinventering beställd eller godkänd av länsstyrelsen.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller föreskrifterna omedelbart, även om de överklagas.

Motiv till ovanstående föreskrifter

1. Åverkan å markytan kan skada marktopografi, flora och fornlämningar.
2. Betesdjuren kan bli aggressiva vid provokationer och hot och skrämja eller förorsaka skador på besökande. I ett längre perspektiv skulle detta innebära att bete ej kan bedrivas i reservatet med svåra följder för flora och fauna och svårlösta och kostsamma skötselproblem. För att skydda den vilda faunan bör den ej avsiktligt störas.
3. Lösspringande hundar kan upplevas som hot mot betesdjuren och i synnerhet mot deras kalvar vilket kan leda till försvarsreaktioner från korna. Jfr ovan!
4. Ett av målen för reservatet är att långsiktigt skydda floran. Reservatet är ett av länets mest besökta och det potentiella plockningstrycket därför mycket högre än i annan allemansrättsligt tillgänglig natur i länet. För att skydda floran och dessutom ge möjlighet för kommande besökare att uppleva icke skövlad natur är denna föreskrift lämplig.
5. Marker med betande nötkreatur är olämpliga för tältning ur säkerhetssynpunkt.
6. Eldning i område med betesdjur är olämplig. Den döda veden i området är utvecklingssubstrat för den sällsynta skalbaggsfauna som reservatet tillkommit för att skydda. Om eldning tillåtits i reservatet kunde denna resurs lätt ha utarmats.
7. Miljöministern har senast i skrivelse från 14 mars 2002 om landets samlade naturvårdspolitik framfört vikten av att erbjuda audiellt störningsfria miljöer i naturreservaten. I länets mest besökta reservat av typ "drive in pic nic" reservat är det därför befogat att möjliggöra för besökarna

att uppleva humlors surr och fåglars sång utan att denna dränks i högljudd popmusik. Miljöministern skriver apropå förutsättningarna för friluftslivet: "Till områdenas kvalitet räknas förutom storlek t ex förutsättningar för naturupplevelser, rent vatten och luft, och kanske viktigast av allt – att det är fritt från buller så att man kan uppleva endast naturens egna ljud".

8. Onödig skyltning i området förtar upplevelsevärdena i området, kan skada lavflora på gamla ekar och innebära skaderisker för betesdjur.

9. En stigslinga har anlagts i området för att kanalisera besökarna och minska skadorna av besökstrycket. Ytterligare snitslingar i området skulle förvirra för besökare och dessutom förta en del av naturprägeln.

Inskränkningar av och intrång i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet enligt 7 kap 5 och 6 §§ miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden
2. anordna upplag
3. anlägga väg
4. dra fram ny mark- eller luftledning
5. uppföra byggnad eller annan anläggning
6. utföra avverkning eller röjning annat än som underhåll av betesmark och i enlighet med fastställd skötselplan
7. plöja den före detta åkern
8. använda gödselmedel eller kemiska bekämpningsmedel
9. stödutfodra betesdjur eller vilt

Förbudet enligt punkten 9 gäller ej vid extrema situationer i samband med in- och utställning i enlighet med bestämmelser i åtgärdsplan för EU-s miljöstöd.

Föreskrifterna ovan, gällande allmänheten, gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas åla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan. Detta innebär bl a i det fall markägaren inte kan eller vill

BESLUT
2002-09-13

Dnr. 5112-00087-2001

utnyttja eller upplåta nyttjanderätten så att området betas i erforderlig omfattning har förvaltaren av reservatet rätt att ta över betesdriften utan särskild ersättning till markägaren.

Förvaltning.

1. Syftet med skötseln av reservatet skall vara att genom lämplig hävd slå vakt om och främja den biologiska mångfald som är knuten till mellansvensk betad ekhage samtidigt som områdets fasta fornlämningar skyddas och exponeras. Risken för slitage eller annan skada på naturen och fornlämningar skall minskas genom åtgärder som vägleder besökare inom området.
2. Länsstyrelsen beslutar om vad som skall gälla om vården av reservatet genom att härmed fastställa till beslutet fogad skötselplan, daterad 2002-02-15
3. Utmärkning av reservatet skall ske i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar.
4. Förvaltare är länsstyrelsen.

Reservatets syfte

Det primära ändamålet med reservatet är att för kännedomen om landets natur bevara och hävda en av åldriga ekar präglad landskapstyp med dess rika flora och fauna. De artgrupper som särskilt avses är till gamla ekar knutna lavar, svampar och skalbaggar (bl a läderbagge). Samtidigt skall områdets mycket omfattande fornlämningsbestånd bevaras och tydliggöras.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

Nalavibergs ekäng är en i länets naturvårdssammanhang klassisk lokal. Redan 1924 blev 97 gamla ekar i området inköpta av Örebro läns naturskyddsförening och därefter fridlysta som naturminnesmärken enligt dåvarande naturskyddslag.

Under de senaste årtiondena har skötseln i området skett dels genom bete i markägarens regi, dels genom avverkning, röjning och slätter i skogsvårdsstyrelsens regi som fornvårdsarbeten.

År 1973 inventerade länsstyrelsen drumlinområdet på slätten i Västernärke och utarbetade förslag till skyddsåtgärder i området. I den fysiska riksplaneringen utpekades området som riksintresse för naturvård och fornvård och genom beslut 1980 genomfördes en samrådspåikt för olika slag av husbehovstäckter och för ändringar i bebyggelsen.

År 1975 utarbetade länsstyrelsen i samråd med länets skötselråd ett förslag till naturreservat för Nalavibergsdrumlinen men avstod då från att driva frågan vidare. Genom beslut 1992 bildade Hallsbergs kommun naturreservat av Broby äng i norr och år 1997 fattade länsstyrelsen beslut om bildande av naturreservat av Oxaryggen i söder.

Genom inventeringar av K-G Nilsson har Ekängens botaniska värden allt sedan 1971 följts upp och i synnerhet svampfloran noggrant dokumenterats. Vid mitten av 90-talet tog därefter länsstyrelsen initiativ till en inventering av flora och markanvändning genom Tomas Gustafson. Denna följdes år 1996 av en inventering av skalbaggsfaunan genom Nicklas Jansson. Som en följd av det fynd av läderbagge som då gjordes kom området att inkluderas i EU-s Life läderbaggeprojekt år 1997. Samma år inkluderades området även i EU-s nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Efter förhandlingar med markägaren till fastigheten Nalaviberg 5:1 har under år 2000 avtal slutits om förutsättningarna för bildande av naturreservat och om områdets restaurering.

Efter remissbehandling har länsstyrelsen därefter fattat beslut 2000-12-15 om bildande av naturreservatet Nalavibergs ekäng

För att kunna utöka reservatet med intilliggande områden av stort kulturhistoriskt och biologiskt värde har därefter länsstyrelsen dels förvärvat del av fastigheten Brobytorp 1:4 dels med bistånd från Hopajola träffat avtal med ägaren till fastigheten Nalaviberg 5:5 om ersättning för intrånget vid bildande av naturreservat.

Beskrivning av området

Naturreseptatet Nalavibergs ekäng utgörs av ett fornlämningsrikt beteslandskap beläget på en drumlin, en i syd-nordlig utsträckning liggande höjd belägen på Vibyslätten. Drumlinerna ligger i inlandsisens rörelseriktning och har bildats under isens rörelse där moränmaterial har avlagrats bakom hårda bergsklackar. I beteshagen växer ett åldrigt ekbestånd med inslag av andra ädellövträd.

I anslutning till de åldriga lövbestånden finns en rik flora och fauna. Här förekommer t ex ett stort antal sällsynta svampar av vilka sex är rödlistade. Bland tickförekomsterna på och vid de gamla ekarna kan kärntickan (*Inonotus dryophilus*) och koralltickan *Grifola frondosa*) omnämnas och bland marksvamparna bleksoppen (*Boletus impolitus*) och tårkragskivlingen (*Stropharia albocrenulata*). I markfloran är våraspekten särskilt framträdande. Längre fram på sommaren blommar bl a hässleklockan i området.

Många av de gamla ekarna är ihåliga skulmekar i vars inre den sällsynta läderbaggen (*Osmoderma eremita*) med ett stort antal lika sällsynta följearter lever. Här lever också den mycket sällsynta skalbaggen *Meliceria tragardi* som endast är funnen på tre lokaler och i sammanlagt tre exemplar i hela världen. Sammanlagt har 24 arter rödlistade skalbaggar noterats vid en inventering 1996.

Fågellivet är rikt och bl a förekommer stenkäck och skogsduva i området.

I områdets södra del förekommer talrika förhistoriska gravar samt odlingslämningar, fornlämningarna nr 50, 53 och 156 i Viby socken. De två förhistoriska gravfält som finns i området utgör, tillsammans med ett gravfält vilket är beläget omedelbart NO om naturreseptatet, Närkes största koncentration av förhistoriska gravar. Fornlämningarna med omgivande mark är skyddade enligt 2 kap. kulturminneslagen.

Den utvidgade delen i norr består i väster av en ekhage som varit starkt igenväxt och som innehåller medelålders och yngre ek av stort värde för framtida kontinuitet med gamla ekar, samt en inäga och i öster av ett omfattande forngravområde, fornlämning nr 47, i Viby socken med rik slätter- och betesflora.

Reservatets benämning: Naturreseptatet Nalavibergs ekäng

Objektsnummer: 18 02 93

Kommun: Hallsberg

Församling: Viby

Fastigheter: Del av Brobytorp 1:4 (under fastighetsbildning) och Nalaviberg 5:5

Areal: 4 ha (+ 9,2 ha i tidigare beslut)

Markägarkategori: Staten (Naturvårdsfonden) samt enskild

Lägesbeskrivning: 3 km NV Östansjö. Området nås lättast från trafikplats Vallby vid E 20 där man tar av mot NO c:a 1 km. X 654910 Y 145000

Förvaltare: Länsstyrelsen.

Lifeobjekt: Ingår i EU-s Life läderbaggprojekt med objektnamn Nalavibergs ekäng

Natura 2000: Ingår i EU-s nätverk av skyddade naturområden objektnamn Nalavibergs ekäng SE 0240057

Arter upptagna i EU-s habitatdirektiv och som påträffats i området:
Läderbagge (*Osmoderma eremita*)

Arealer i EU-s naturtypsschema: 9,2 ha utgörs av trädklädd betesmark (typ 9070)

MOTIV FÖR BESLUTET

Nalavibergs ekäng hyser en rik biologisk mångfald i form av till gamla ekar knutna lavar, svampar och skalbaggar. Skyddet av området ingår i länsstyrelsens uppdrag från riksdag, regering och naturvårdsverk att genomföra skyddet av den biologiska mångfalden. Området ingår i EU-s nät av skyddade naturområden, Natura 2000. Det ingår dessutom i EU-s Life läderbaggprojekt samt är av riksintresse för naturvård och kulturmiljövård.

Naturvärdena i nu aktuellt område är sådana att de kräver omfattande skydd för att bevaras. Detta skydd kan endast tillgodoses genom bildande av naturreservat eller nationalpark. Området har inte sådana egenskaper att de

BESLUT
2002-09-13

Dnr. 5112-00087-2001

motiverar ett skydd som nationalpark. Området bör därför avsättas som naturreservat.

Detta beslut kan överklagas, se bilaga.

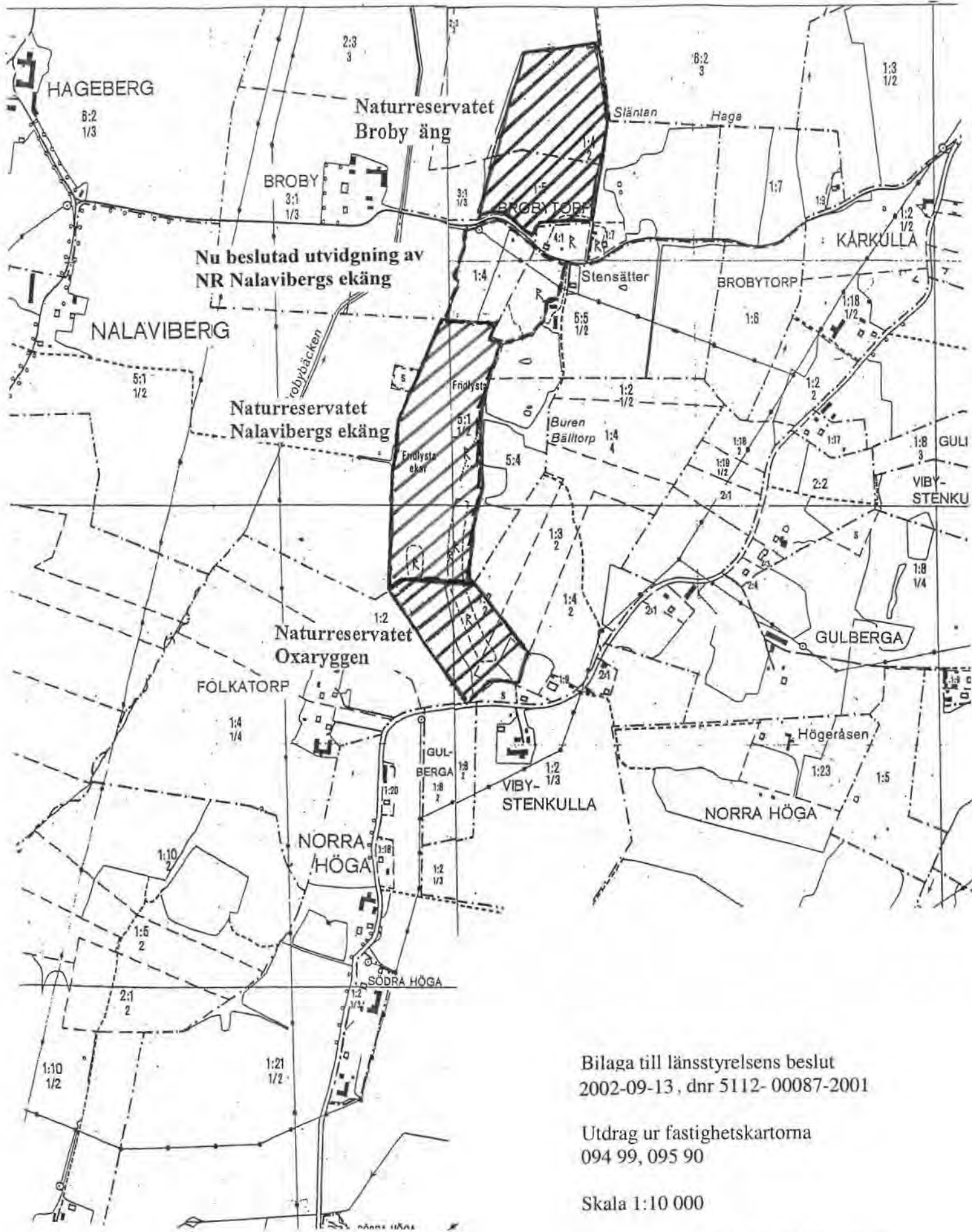
Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Gerd Engman samt ledamöterna ...

I den slutliga handläggningen av ärendet deltog även programchefen Magnus Eklund, antikvarien Anders Kritz samt länsjuristen Per Undén.

Gerd Engman

Sture Marklund

Bilaga till länsstyrelsens beslut
2002-09-13, dnr 5112- 00087-2001

Utdrag ur fastighetskartorna
094 99, 095 90

Skala 1:10 000

- Gräns för naturreservat
- Tidigare beslutade reservat

SKÖTSELPLAN NATURRESERVATET NALAVIBERGS EKÄNG UTVIDGNING

1. Allmän målsättning
2. Disposition och skötsel av mark och vatten
3. Anordningar för rekreation och friluftsliv
4. Tillsyn
5. Uppföljning
6. Finansiering av förvaltningen
7. Skötselplanekarta

1. ALLMÄN MÅLSÄTTNING

Målsättningen skall vara att bevara och hävda området som en del i det mellansvenska ekhaglandskapet och därvid i synnerhet slå vakt om den biologiska mångfald som är knuten till åldriga ekar och andra ädellövträd samt om fornlämningarna i området.

2. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Området skall hävdas så att kontinuitet i förekomst av gamla ekar och andra lövträd kan upprätthållas. Genom betes- och slätterhävd skall en lämplig öppenhet i hagmarkslandskapet bibehållas och de flacka fornlämningarna hållas synliga.

2.2 Hävd av området

2.2.1 Gallring röjning

Gallring och röjning skall ske på sådant sätt att lämpligt ljusinsläpp, rätt trädslagsblandning (minst 75 % av stammarna skall vara ek) och kontinuitet i förekomst av gamla träd och markflora uppnås samt att fornlämningarna hålls rena från busk uppslag.

2.2.2 Löpande skötsel

- a. I den mån gamla ekar torkar på rot eller blåser omkull skall dessa kvarlämnas i betesmarken för att gynna den biologiska mångfalden.
- b. Övervakning av att kontinuiteten i trädsiktet bibehålls och eventuella åtgärder för att åstadkomma detta.

2.2.3 Stängsel

Stängsel skall finnas uppsatt i reservatområdets yttergräns samt mellan fastigheterna och fortlöpande underhållas.

2.2.3 Bete

Området skall i sin helhet betas av nötkreatur eller får och betetrycket skall anpassas så att en lågvuxen betessvål uppnås och att slyuppväxten hämmas. Tillskottsutfodring får ej ske inom reservatet för att undvika näringsanrikning med därtill hörande problem med expansion av nässlor och andra ruderatväxter. Undantag till förbudet mot tillskottsutfodring kan dock göras vid extrema situationer i samband med ut- och installning och i överensstämmelse med skötselkraven för EU-s miljöstöd.

2.2.4 Fornlämningsområdet

Skötseln av området skall enligt avtal i första hand ske genom slätter kompletterat med efterbete, i andra hand genom enbart bete..

2.2.4 Åker

Området får nyttjas för vallskörd men skall då efterbetas. Om vallskörd ej tas skall området betas enligt ovanstående riktlinjer.

2.3 Faunavård och jakt

Jakt förutsättes kunna fortgå som tidigare. Viltutfodring får dock ej ske på naturbetesmarken på grund av risken för näringsanrikning.

3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

3.1 P-plats och stigar

P-plats finns anlagd omedelbart väster om Stenkulla Missionshus. Stig med orange färgmarkeringar på låga stolpar eller på träd i stigriktningen har iordningställt.

3.3 Informationstavlor och reservatmarkeringar

Upplysningstavlor och reservatmarkeringar skall uppsättas i lägen angivna i fastställd skötselplan. Alla skyltar och framtida informationsfoldrar skall innehålla information om Life-projektet med Life-logo.

4. TILLSYN

Förvaltaren ansvarar för tillsynen av reservatet.

5. UPPFÖLJNING

Uppföljning av målsättningen med reservatet skall ske i mån av tilldelade resurser.

Därvid skall särskilt ekarnas ålder och tillstånd studeras samt förekomsten av till ekarna bundna lavar, svampar och skalbaggar (bl a läderbaggen) dokumenteras. När det gäller tillståndet är det särskilt viktigt notera ev betesskador, de gamla ekarnas krontillstånd samt mulmtillstånd. Dessutom åldersspridningen så att information om huruvida målet med en långsiktig produktion av gamla ekar kan vidmakthållas. Om informationen utvisar någon allvarlig brist i detta avseende skall åtgärder vidtagas för att avhjälpa detta.

Vidare skall skötselåtgärdernas inverkan på markfloran studeras genom floraanalyser av i LIM-projektet redan utlagda provytor.

6. FINANSIERING AV FÖRVALTNINGEN

6.1 Restaurering av betesmarken

Restaureringsarbetet är redan genomfört.

6.2 Bete

Bete sker tillsvidare inom ramen för EU-s miljöstöd. Brukaren svarar för att ansökan görs och villkor uppfylls.

6.3 Utmärkning

Utmärkning av reservatet bekostas av staten och beräknas uppgå till 10 000 kr.

6.4 Informationstavla

Kostnad för informationstavla beräknas till 5000 kr och skall bekostas av länsstyrelsen

6.5 Stigar och stättor

Kostnad för stigar och stättor beräknas till 10 000 kr och bekostas av länsstyrelsen

6.6 Årlig tillsyn

Den årliga skötseln och tillsynen av reservatet utöver det som sammanhänger med EU-stöden beräknas till c:a 1000 kr och skall i första hand erbjudas som uppdrag till markägaren.

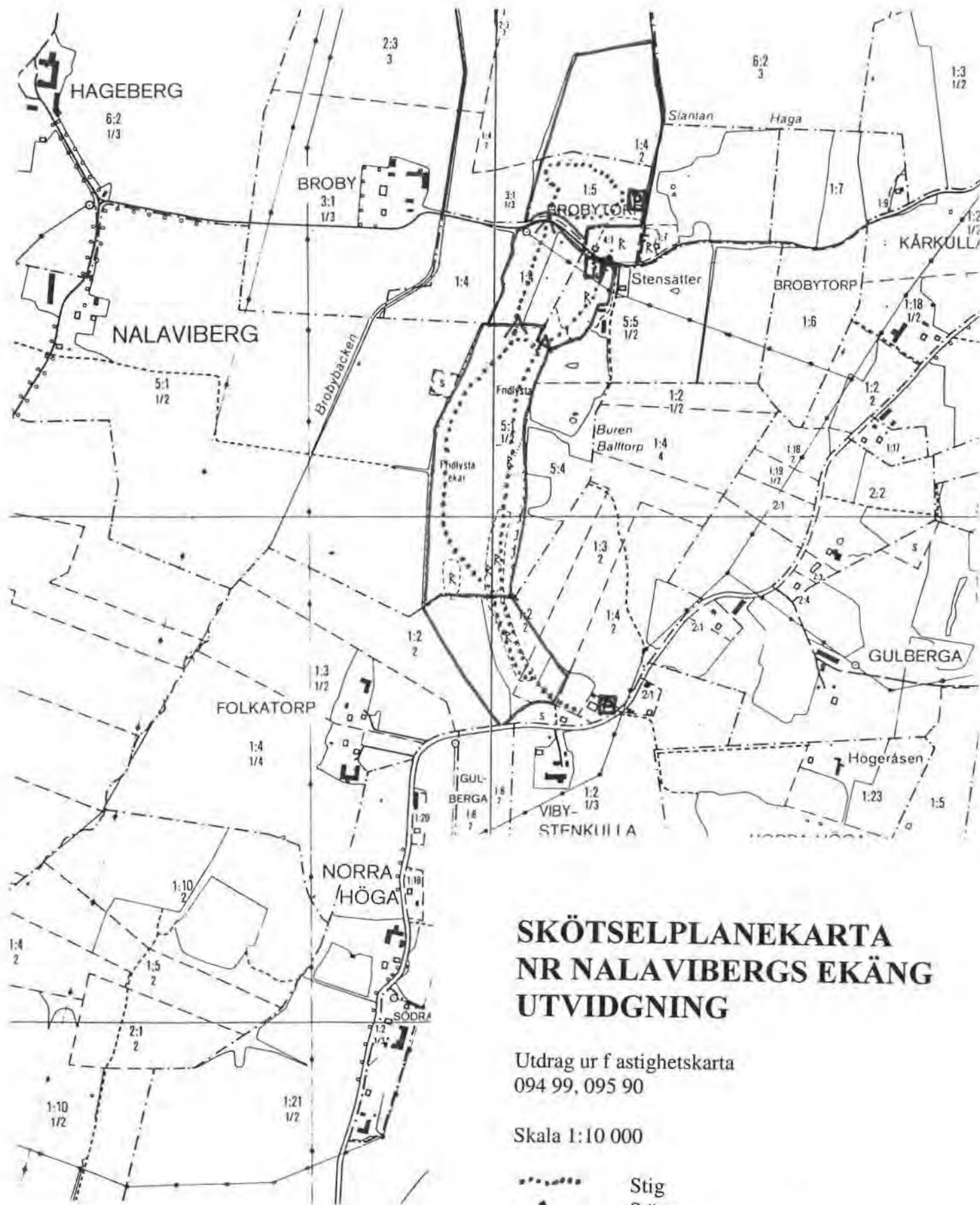
6.6 Uppföljning

Vart 6 år uppföljning enligt p 5 ovan 60 000 kr. Uppföljningen blir dock beroende av den prioritering av uppföljningsobjekt som skall ske i Natura 2000 nätverket samt av tilldelade resurser.

Bilaga:

1. Skötselplanekarta

SKÖTSELPLANEKARTA NR NALAVIBERGS EKÄNG UTVIDGNING

Utdrag ur fastighetskarta
094 99, 095 90

Skala 1:10 000

- Stig
- Stätta
- Informationstavla
- Parkeringsplats

BESLUT
2002-09-13

Dnr. 5112-00087-2001

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till länsstyrelsen. Tala om i brevet vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange beslutets diarienummer. Tala också om vilken ändring i beslutet Ni vill ha.

Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas.

Om länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni begärt sänder länsstyrelsen överklagandet vidare till regeringen (miljödepartementet).

Om Ni vill ha ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen, tel 019-19 30 00.

Sändlista har ej scannats

Länsstyrelsen
Örebro län

Sture Marklund
Direkt: 019-193566
sture.marklund@l.lst.se
Fax: 019-193028

BESLUT
2000-12-15

Dnr: 231-04325-2000

Enl sändlista

Länsstyrelsens i Örebro län beslut och föreskrifter angående bildande av naturreservatet Nalavibergs ekäng i Hallsbergs kommun

BESLUT

Det område som utgörs av del av fastigheten Nalaviberg 5:1 i Viby socken i Hallsbergs kommun och som framgår av bifogade utdrag ur fastighetskartan, skall av skäl som närmare anges i detta beslut, särskilt skyddas på grund av dess betydelse för kännedomen om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara Nalavibergs ekäng.

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Hur man överklagar
3. Sändlista
4. Skötselplan

Föreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter (samt bestämmelser om förvaltningen) skall gälla beträffande området.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. göra åverkan på markytan
2. avsiktligt störa betesdjuren eller det naturliga djurlivet
3. medföra ej kopplad hund

4. plocka blommor eller vedlevande svampar eller på annat sätt genom plockning eller uppgrävning skada växtligheten
5. tälta
6. göra upp eld
7. på ett störande sätt använda radio, bandspelare eller cd-spelare
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
9. anordna snitslade spår

Utan länsstyrelsens tillstånd är det vidare förbjudet att insamla insekter eller andra ryggradslösa djur.

Ovanstående bestämmelser skall inte utgöra hinder för utförandet av miljöövervakning eller naturinventering beställd eller godkänd av länsstyrelsen.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller föreskrifterna omedelbart, även om de överklagas.

Föreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken, angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden
2. anordna upplag
3. anlägga väg
4. dra fram ny mark- eller luftledning
5. uppföra byggnad eller annan anläggning
6. utföra avverkning eller röjning annat än som underhåll av betesmark och i enlighet med fastställd skötselplan
7. stödutfodra betesdjur eller vilt

Förbudet enligt punkten 7 gäller ej vid extrema situationer i samband med in- och utställning i enlighet med bestämmelser i åtgärdsplan för EU-s miljöstöd.

Föreskrifterna ovan, gällande allmänheten, gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken, angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan. Detta innebär bl a i det fall markägaren inte kan eller vill utnyttja eller upplåta nyttjanderätten så att området betas i erforderlig omfattning har förvaltaren av reservatet rätt att ta över betesdriften utan särskild ersättning till markägaren.

Bestämmelser om förvaltningen utfärdade enligt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

1. Syftet med skötseln av reservatet skall vara att genom lämplig hävd slå vakt om och främja den biologiska mångfald som är knuten till mellansvensk betad ekhage samtidigt som områdets fasta fornlämningar skyddas och exponeras. Risken för slitage eller annan skada på naturen och fornlämningar skall minskas genom åtgärder som vägleder besökare inom området.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa till beslutet fogad skötselplan, daterad 2000-11-21.
3. Utmärkning av reservatet skall ske i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar.
4. Förvaltare länsstyrelsen.

Reservatets syfte

Det primära ändamålet med reservatet är att för kännedomen om landets natur bevara och hävda en av åldriga ekar präglad landskapstyp med dess rika flora och fauna. De artgrupper som särskilt avses är till gamla ekar knutna lavar, svampar och skalbaggar (bl a läderbagge). Samtidigt skall områdets mycket omfattande fornlämningsbestånd bevaras och tydliggöras.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Ärendets beredning

Nalavibergs ekäng är en i länets naturvårdssammanhang smått klassisk lokal. Redan 1924 blev 97 st av ekarna i området inköpta av Örebro läns naturskyddsförening och därefter fridlysta som naturminnesmärken enligt dåvarande naturskyddslag.

Under de senaste årtiondena har skötseln i området skett dels genom bete i markägarens regi, dels genom avverkning, röjning och slätter i skogsvårdsstyrelsens regi som fornvårdsarbeten.

År 1973 inventerade länsstyrelsen drumlinområdet på slätten i Västernärke och utarbetade förslag till skyddsåtgärder i området. I den fysiska riksplaneringen utpekades området som riksintresse för naturvård och fornvård och genom beslut 1980 genomfördes en samrådspåikt för olika slag av husbehovstäckter och för ändringar i bebyggelsen.

År 1975 utarbetade länsstyrelsen i samråd med länets skötselråd ett förslag till naturreservat för Nalavibergsdrumlinen men avstod då från att driva frågan vidare. Genom beslut 1992 bildade Hallsbergs kommun naturreservat av Broby äng i norr och år 1997 fattade länsstyrelsen beslut om bildande av naturreservat av Oxaryggen i söder.

Genom inventeringar av K-G Nilsson har Ekängens botaniska värden allt sedan 1971 följts upp och i synnerhet svampfloran noggrant dokumenterats. Vid mitten av 90-talet tog därefter länsstyrelsen initiativ till en inventering av flora och markanvändning genom Tomas Gustafson. Denna följdes år 1996 av en inventering av skalbaggsfaunan genom Nicklas Jansson. Som en följd av det fynd av läderbagge som då gjordes kom området att inkluderas i EU-s Life läderbaggeprojekt år 1997. Samma år inkluderades området även i EU-s nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Efter förhandlingar med markägaren har under år 2000 avtal slutits om förutsättningarna för bildande av naturreservat och områdets restaurering.

Därefter har länsstyrelsen remitterat förslag till skötselplan och föreskrifter för reservatet till berörda instanser vilka alla tillstyrkt reservatbildningen. Synpunkter har i möjligaste mån inarbetats i förslaget.

Beskrivning av området

Naturreservatet Nalavibergs ekäng utgörs av ett fornlämningsrikt beteslandskap beläget på en drumlin, en i syd-nordlig utsträckning liggande höjd belägen på Vibyslätten. Drumlinerna ligger i inlandsisens rörelseriktning och har bildats under isens rörelse där moränmaterial har avlagrats bakom hårda bergsklackar. I beteshagen växer ett åldrigt ekbestånd med inslag av andra ädellövträd.

I anslutning till de åldriga lövbestånden finns en rik flora och fauna. Här förekommer t ex ett stort antal sällsynta svampar av vilka sex är rödlistade. Bland tickförekomsterna på och vid de gamla ekarna kan kärntickan (*Inonotus dryophilus*) och koralltickan *Grifola frondosa*) omnämnas och bland marksvamparna bleksoppen (*Boletus impolitus*) och tårkragskivlingen (*Stropharia albocrenulata*). I markfloran är våraspekten särskilt framträdande. Längre fram på sommaren blommar bl a hässleklockan i området.

Många av de gamla ekarna är ihåliga s k mulmekar i vars inre den sällsynta läderbaggen (*Osmoderma eremita*) med ett stort antal lika sällsynta följearter lever. Här lever också den mycket sällsynta skalbaggen *Meliceria tragardi* som endast är funnen på tre lokaler och i sammanlagt tre exemplar i hela världen. Sammanlagt har 24 arter rödlistade skalbaggar noterats vid en inventering 1996.

Fågellivet är rikt och bl a förekommer stenkäck och skogsduva i området.

I området förekommer talrika förhistoriska gravar samt odlingslämningar, fornlämningarna nr 50, 53 och 156 i Viby socken. De två förhistoriska gravfält som finns i området utgör, tillsammans med ett gravfält vilket är beläget omedelbart NO om naturreservatet, Närkes största koncentration av förhistoriska gravar. Fornlämningarna med omgivande mark är skyddade enligt 2 kap. kulturminneslagen.

Reservatets benämning: Naturreservatet Nalavibergs ekäng

Kommun: Hallsberg

Församling: Viby

Fastigheter: Nalaviberg 5:1

Areal: 9,2 ha

Markägarkategori: Enskild

Lägesbeskrivning: 3 km NV Östansjö. X 654910 Y 145000

Förvaltare: Länsstyrelsen.

Lifeobjekt: Ingår i EU-s Life läderbaggeprojekt med objektnamn Nalavibergs ekäng

Natura 2000: Ingår i EU-s nätverk av skyddade naturområden objektnamn Nalavibergs ekäng SE 0240057

Arter upptagna i EU-s habitatdirektiv och som påträffats i området:
Läderbagge (*Osmoderma eremita*)

Arealer i EU-s naturtypsschema: 9,2 ha utgörs av trädklädd betesmark

MOTIV FÖR BESLUTET

Nalavibergs ekäng hyser en rik biologisk mångfald i form av till gamla ekar knutna lavar, svampar och skalbaggar. Skyddet av området ingår i länsstyrelsens uppdrag från riksdag, regering och naturvårdsverk att genomföra skyddet av den biologiska mångfalden. Området ingår i EU-s nät av skyddade naturområden, Natura 2000. Det ingår dessutom i EU-s Life läderbaggeprojekt samt är av riksintresse för naturvård och kulturmiljövård.

Naturvärdena i nu aktuellt område är sådana att de kräver omfattande skydd för att bevaras. Detta skydd kan endast tillgodoses genom bildande av naturreservat eller nationalpark. Området har inte sådana egenskaper att de motiverar ett skydd som nationalpark. Området bör därför avsättas som naturreservat.

Detta beslut kan överklagas, se bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Gerd Engman samt ledamöterna Sören Gunnarsson, Annica Eriksson, Mats Sjöström, Margaretha Karlsson, Raul Björk, Erik Johansson, Sonja Cederlöf,

Karl-Erik Persson, Lennart Eliasson, Bo Rudolfsson, Helena Vilhelmsson,
Britt-Marie Karlsson, Bo Trygg och Lars-Erik Jansson.

I den slutliga handläggningen av ärendet deltog även tf naturvårdsdirektören
Olle Karlsson, avdelningsdirektören Per Olov Führ, länsantikvarien Olle
Lindquist samt Christina Hjulström.

Gerd
Gerd Engman

Sture Marklund
Sture Marklund

Sändlista har ej scannats

BESLUT
2000-12-15

Dnr: 231-04325-2000

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

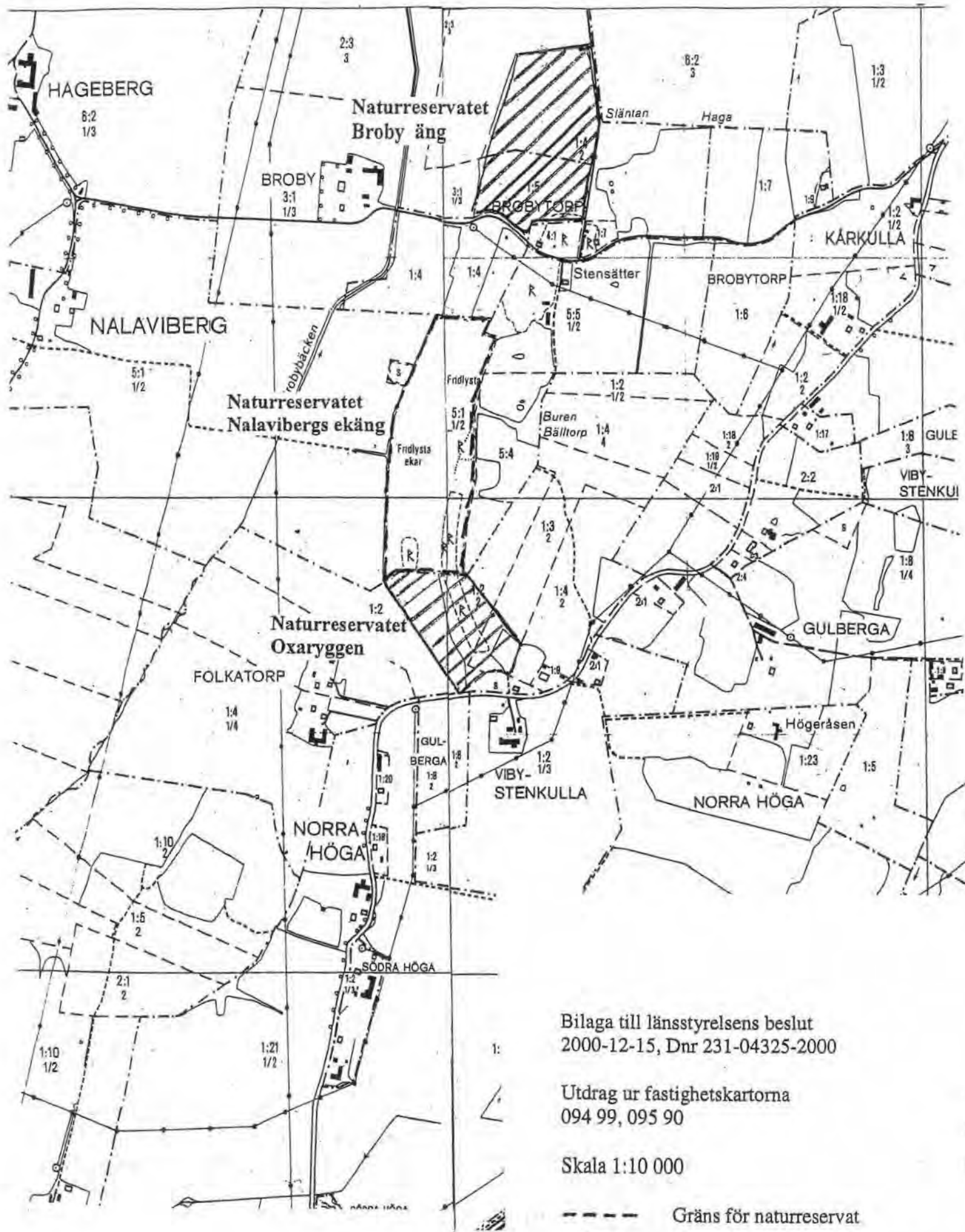
Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till länsstyrelsen. Tala om i brevet vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange beslutets diarienummer. Tala också om vilken ändring i beslutet Ni vill ha.

Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas.

Om länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni begärt sänder länsstyrelsen överklagandet vidare till regeringen (miljödepartementet).

Om Ni vill ha ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen, tel 019-19 30 00.

Bilaga till länsstyrelsens beslut
2000-12-15, Dnr 231-04325-2000

Utdrag ur fastighetskartorna
094 99, 095 90

Skala 1:10 000

--- Gräns för naturreservat

Tidigare beslutade naturreservat

2000-11-21

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET NALAVIBERGS EKÄNG

Planen är upprättad inom länsstyrelsen i nov. 2000.

Allmän beskrivning med föreskrifter

1. Administrativa data
2. Föreskrifter samt syftet med reservatet
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Skötselplan

1. Allmän målsättning
2. Disposition och skötsel av mark och vatten
3. Anordningar för rekreation och friluftsliv
4. Tillsyn
5. Uppföljning
6. Finansiering av förvaltningen
7. Skötselplanekarta

ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Skyddsform	Naturresevat
Objektsnummer	18 02 93
Beslutsdatum	2000.12.15
Kommun	Hallsbergs kommun
Registerområde	Viby socken
Läge	3 km NV Östansjö
Area	9,2 ha
Markägarkategori	Enskild
Förvaltare	Länsstyrelsen
Lifeobjekt	Ingår i EU-s Life läderbaggprojekt med objektnamn Nalavibergs ekäng
Natura 2000	Ingår i EU-s nätverk av skyddade naturområden objektnamn Nalavibergs ekäng SE 0240057
Arter upptagna i EU-s habitatdirektiv och som påträffats i området:	Läderbagge (<i>Osmoderma eremita</i>)
Arealer i EU:s naturtypsschema	9,2 ha utgörs av trädklädd betesmark (typ 9070)

2. FÖRESKRIFTER SAMT SYFTET MED RESERVATET

Föreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter (samt bestämmelser om förvaltningen) skall gälla beträffande området.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. göra åverkan på markytan
2. avsiktligt störa betesdjuren eller det naturliga djurlivet
3. medföra ej kopplad hund
4. plocka blommor eller vedlevande svampar eller på annat sätt genom plockning eller uppgrävning skada växtligheten
5. tälta

6. göra upp eld
7. på ett störande sätt använda radio, bandspelare eller cd-spelare
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
9. anordna snitslade spår

Utan länsstyrelsens tillstånd är det vidare förbjudet att insamla insekter eller andra ryggradslösa djur.

Ovanstående bestämmelser skall inte utgöra hinder för utförandet av miljöövervakning eller naturinventering beställd eller godkänd av länsstyrelsen.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller föreskrifterna omedelbart, även om de överklagas.

Föreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken, angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden
2. anordna upplag
3. anlägga väg
4. dra fram ny mark- eller luftledning
5. uppföra byggnad eller annan anläggning
6. utföra avverkning eller röjning annat än som underhåll av betesmark och i enlighet med fastställd skötselplan
7. stödutfodra betesdjur eller vilt

Förbudet enligt punkten 7 gäller ej vid extrema situationer i samband med in- och utställning i enlighet med bestämmelser i åtgärdsplan för EU-s miljöstöd.

Föreskrifterna ovan, gällande allmänheten, gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken, angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan. Detta innebär bl a i det fall markägaren

inte kan eller vill utnyttja eller upplåta nyttjanderätten så att området betas i erforderlig omfattning har förvaltaren av reservatet rätt att ta över betesdriften utan särskild ersättning till markägaren.

Bestämmelser om förvaltningen utfärdade enligt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

1. Syftet med skötseln av reservatet skall vara att genom lämplig hävd slå vakt om och främja den biologiska mångfald som är knuten till mellansvensk betad ekhage samtidigt som områdets fasta fornlämningar skyddas och exponeras. Risken för slitage eller annan skada på naturen och fornlämningar skall minskas genom åtgärder som vägleder besökare inom området.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa till beslutet fogad skötselplan, daterad 2000-11-21.
3. Utmärkning av reservatet skall ske i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar.
4. Förvaltare länsstyrelsen.

Reservatets syfte

Det primära ändamålet med reservatet är att för kännedomen om landets natur bevara och hävda en av åldriga ekar präglad landskapstyp med dess rika flora och fauna. De artgrupper som särskilt avses är till gamla ekar knutna lavar, svampar och skalbaggar (bl a läderbagge). Samtidigt skall områdets mycket omfattande fornlämningsbestånd bevaras och tydliggöras.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Naturförhållanden

Naturreseptatet Nalavibergs ekäng utgörs av ett fornlämningsrikt beteslandskap beläget på en drumlin, en i syd-nordlig utsträckning liggande höjd belägen på Vibyslätten. Drumlinerna ligger i inlandsisens rörelseriktning och har bildats under isens rörelse där moränmaterial har avlagrats bakom hårda bergsklackar. I beteshagen växer ett åldrigt ekbestånd med inslag av andra ädellövträd.

I anslutning till de åldriga lövbestånden finns en rik flora och fauna. Här förekommer t ex ett stort antal sällsynta svampar av vilka sex är rödlistade. Bland tickförekomsterna på och vid de gamla ekarna kan kärntickan (*Inonotus dryophilus*) och koralltickan *Grifola frondosa*) omnämnas och bland marksvamparna bleksoppen (*Boletus impolitus*) och tårkragskivlingen (*Stropharia albocrenulata*). I markfloran är våraspekten särskilt framträdande. Längre fram på sommaren blommar bl a hässleklockan i området.

Många av de gamla ekarna är ihåliga s k mulmekar i vars inre den sällsynta läderbaggen (*Osmoderma eremita*) med ett stort antal lika sällsynta följearter lever. Här lever också den mycket sällsynta skalbaggen *Meliceria tragardi* som endast är funnen på tre lokaler och i sammanlagt tre exemplar i hela världen. Sammanlagt har 24 arter rödlistade skalbaggar noterats vid en inventering 1996.

Fågellivet är rikt och bl a förekommer stenknäck och skogsduva i området.

I området förekommer talrika förhistoriska gravar samt odlingslämningar, fornlämningarna nr 50, 53 och 156 i Viby socken. De två förhistoriska gravfält som finns i området utgör, tillsammans med ett gravfält vilket är beläget omedelbart NO om naturreservatet, Närkes största koncentration av förhistoriska gravar. Fornlämningarna med omgivande mark är skyddade enligt 2 kap. kulturminneslagen.

Tillgänglighet

Området nås från trafikplats Vallby vid E 20 där man tar av mot NO c:a 1 km.

SKÖTSELPLAN

1. ALLMÄN MÅLSÄTTNING

Målsättningen skall vara att bevara och hävda området som en del i det mellansvenska ekhaglandskapet och därvid i synnerhet slå vakt om den biologiska mångfald som är knuten till åldriga ekar och andra ädellövträd samt om fornlämningarna i området.

2. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Området skall hävdas så att kontinuitet i förekomst av gamla ekar och andra lövträd kan upprätthållas. Genom beteshävd skall en

lämplig öppenhet i hagmarkslandskapet bibehållas och de flacka fornlämningarna hållas synliga.

2.2 Hävd av området

2.2.1 Gallring röjning

Gallring och röjning skall ske på sådant sätt att lämpligt ljusinsläpp, rätt trädslagsblandning (minst 75 % av stammarna skall vara ek) och kontinuitet i förekomst av gamla träd och markflora uppnås samt att fornlämningarna hålls rena från busk uppslag.

2.2.1 Löpande skötsel

- a. I den mån gamla ekar torkar på rot eller blåser omkull skall dessa kvarlämnas i betesmarken för att gynna den biologiska mångfalden.
- b. Övervakning av att kontinuiteten i trädskiktet bibehålls och eventuella åtgärder för att åstadkomma detta.

2.2.2 Stängsel

Stängsel skall hållas i stånd med läge i enlighet med angivelse på bifogad karta.

2.2.3 Bete

Området skall i sin helhet betas av nötkreatur eller får och betetrycket skall anpassas så att en lågvuxen betessvål uppnås och att slyuppväxten hämmas. I området längst i nordväst (skötselområde A) skall krontaket tillåtas slutas varför betessvål där ej skall eftersträvas. Tillskottsutfodring får ej ske inom reservatet för att undvika näringsanrikning med därtill hörande problem med expansion av nässlor och andra ruderatväxter. Undantag till förbudet mot tillskottsutfodring kan dock göras vid extrema situationer i samband med ut- och installning och i överensstämmelse med skötselkraven för EU-s miljöstöd.

2.3 Faunavård och jakt

Jakt förutsättes kunna fortgå som tidigare. Viltutfodring får dock ej ske på naturbetesmarken på grund av risken för näringsanrikning.

3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

3.1 P-plats och stigar

Tills vidare kan som P-plats användas planen vid Stenkulla missionshus varifrån en rundslinga skall upprättas i enlighet med bifogad skötselplanekarta. Stigen skall markeras med orange färgmarkeringar på låga stolpar eller på träd i stigriktningen.

3.3 Informationstavlor och reservatmarkeringar

Upplysningstavlor och reservatmarkeringar skall uppsättas i lägen angivna i fastställd skötselplan. Alla skyltar och framtida informationsfoldrar skall innehålla information om Life-projektet med Life-logo.

4. TILLSYN

Förvaltaren ansvarar för tillsynen av reservatet.

5. UPPFÖLJNING

Uppföljning av målsättningen med reservatet skall ske i mån av tilldelade resurser.

Därvid skall särskilt ekarnas ålder och tillstånd studeras samt förekomsten av till ekarna bundna lavar, svampar och skalbaggar (bl a läderbaggen) dokumenteras. När det gäller tillståndet är det särskilt viktigt notera ev betesskador, de gamla ekarnas krontillstånd samt mulmtillstånd. Dessutom åldersspridningen så att information om huruvida målet med en långsiktig produktion av gamla ekar kan vidmakthållas. Om informationen utvisar någon allvarlig brist i detta avseende skall åtgärder vidtagas för att avhjälpa detta.

Vidare skall skötselåtgärdernas inverkan på markfloran studeras genom floraanalyser av i LIM-projektet redan utlagda provytor.

6. FINANSIERING AV FÖRVALTNINGEN

6.1 Restaurering av betesmarken

Markägaren svarar för att med Life-medel, i överensstämmelse med ingånget restaureringsavtal, utföra restaureringsarbetet.

6.2 Bete

Bete sker tillsvidare inom ramen för EU-s miljöstöd. Brukaren svarar för att ansökan görs och villkor uppfylls.

6.3 Utmärkning mm

Utmärkning av reservatet och uppsättande av informationstavlor bekostas av länsstyrelsen och beräknas uppgå till 15 000 kr.

6.4 Årlig tillsyn

Den årliga skötseln och tillsynen av reservatet utöver det som sammanhänger med EU-stöden beräknas till c:a 1000 kr och skall i första hand erbjudas som uppdrag till markägaren.

6.5 Uppföljning

Vart 6 år uppföljning enligt p 5 ovan 60 000 kr. Uppföljningen blir dock beroende av den prioritering av uppföljningsobjekt som skall ske i Natura 2000 nätverket samt av tilldelade resurser.

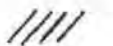
Bilaga:

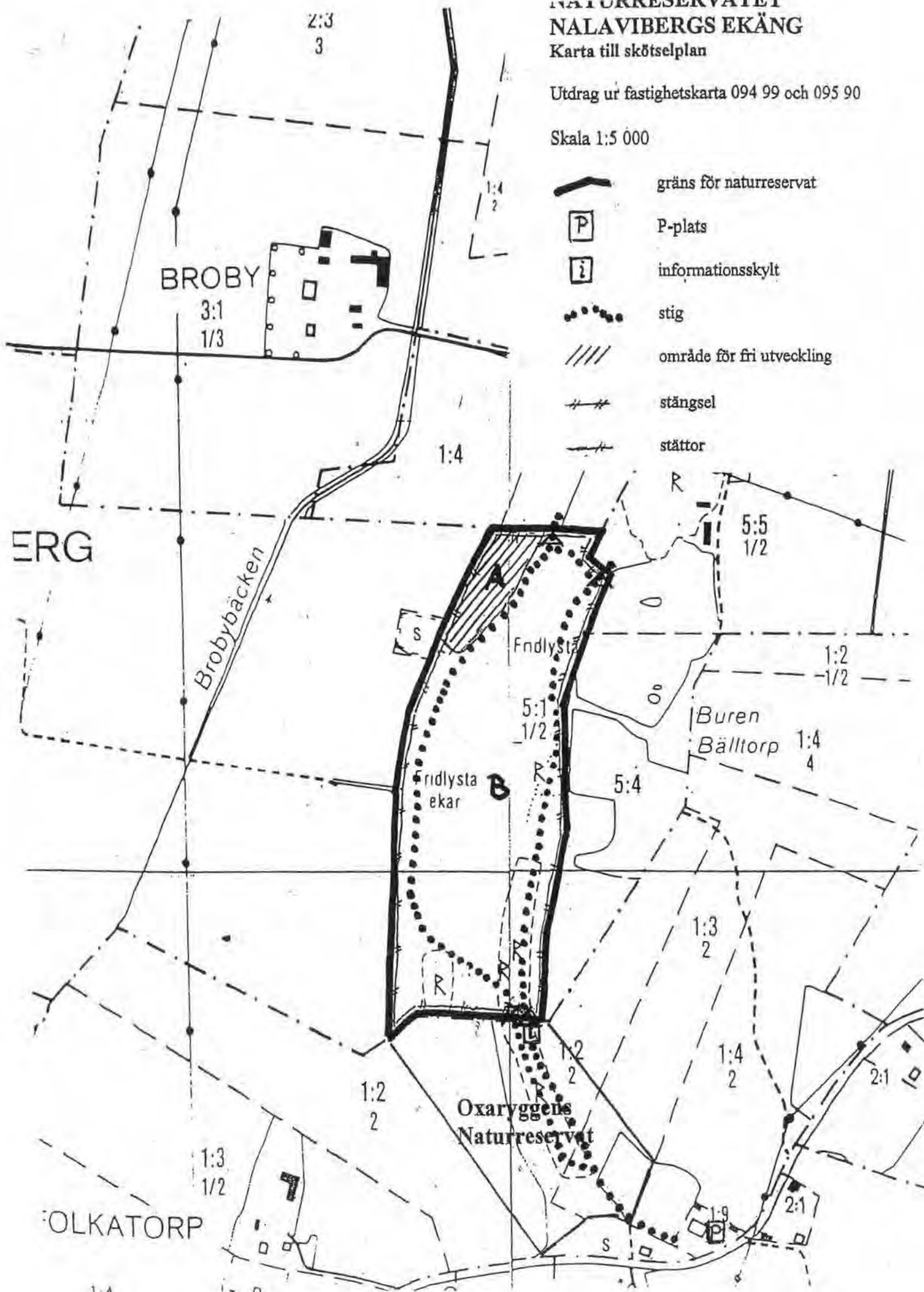
1. Skötselplanekarta

**NATURRESERVATET
NALAVIBERGS EKÄNG**
Karta till skötselplan

Utdrag ur fastighetskarta 094 99 och 095 90

Skala 1:5 000

- gräns för naturreservat
- P-plats
- informationsskylt
- stig
- område för fri utveckling
- stängsel
- stättor

FOLKATORP